

Η ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Εισαγωγικό Σημείωμα: Το **Κείμενο I** είναι απόσπασμα άρθρου από την ιστοσελίδα του Κέντρου Γυνακείων Ερευνών και Μελετών - ΔΙΟΤΙΜΑ, στο πλαίσιο της καμπάνιας «Don't Skip - Μην προσπερνάς την έμφυλη βία», που περιλαμβάνει άρθρα, κείμενα, συνεντεύξεις κ.λπ., με σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού γύρω από το καθημερινό, παγκόσμιο φαινόμενο της έμφυλης βίας. Το άρθρο συνοδεύεται από «ταμπέλες» - κοινωνικά μηνύματα στο πλαίσιο της ίδιας καμπάνιας. (**Κείμενο II**)

Κείμενο I

Γυναικοκτονία: η πιο ακραία μορφή έμφυλης και σεξιστικής βίας

Το τέλος του 2018 και η έναρξη του 2019 σημαδεύτηκαν από δύο συγγερές γυναικοκτονίες στην Ελλάδα [...]

«Αυτές, όπως και τόσες άλλες δολοφονίες γυναικών στη χώρα μας και ανά τον κόσμο, συνιστούν ακραία μορφή έμφυλης και σεξιστικής βίας, μιας και διαπράττονται με κίνητρο την άσκηση κοινωνικού ελέγχου στα σώματα αλλά και τις επιλογές των γυναικών. Επιλογές που, επειδή δεν γίνονται αρεστές, τιμωρούνται ακόμα και με την απώλεια της ίδιας της ζωής των γυναικών!» αναφέρει σε συνέντευξη της η επιστημονικά υπεύθυνη του Κέντρου Διοτίμα, Μαρία Λιάπη.

Στην ουσία οι γυναικοκτονίες είναι εγκλήματα που στηρίζονται στις βαθιά εμπεδωμένες κοινωνικές αντιλήψεις και έμφυλα στερεότυπα, σύμφωνα με τα οποία οι γυναίκες είναι κατώτερες, υποτελείς στην ανδρική εξουσία, και δυνητικά μπορούν να «τιμωρηθούν», «ελεγχθούν» και «σωφρονιστούν» μέσω της έμφυλης βίας.

Ο όρος γυναικοκτονία (femicide) έρχεται από παλιά, όταν το 1976 τον κατέγραψε η εγκληματολόγος Νταϊάνα Ράσελ (Diana E. H. Russel), ορίζοντας έτσι το εγκληματολογικό και ανθρωπολογικό αυτό φαινόμενο. Ο όρος «γυναικοκτονία» έγινε ευρέως γνωστός και υιοθετήθηκε από την εγκληματολογία μετά το 1992, χάρη στο βιβλίο με τίτλο «Femicide: the politics of woman killing», μια συλλογή δοκιμίων που επιμελήθηκαν από κοινού η ακαδημαϊκός Τζιλ Ράντφορντ και η εγκληματολόγος Νταϊάνα Ράσελ.

«Η γυναικοκτονία συνιστά διακριτό αδίκημα που παλιότερα και επί πολλά χρόνια συγκαλύπτονταν πίσω από τα εγκλήματα “τιμής”, και στην πρόσφατη ιστορία πίσω από τον όρο “εγκλήματα πάθους”. Ο χαρακτηρισμός της δολοφονίας επομένως ως γυναικοκτονία συνιστά πράξη αντίστασης στην απόκρυψη μιας κοινωνικής πραγματικότητας και ξεσκεπάζει τη συνενοχή των σεξιστικών κοινωνιών μας», τονίζει η Μ. Λιάπη.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας «γυναικοκτονία είναι η ανθρωποκτονία από πρόθεση γυναικών, επειδή είναι γυναίκες. Η γυναικοκτονία συνήθως διαπράττεται από άντρες αλλά κάποιες φορές συνεργούν και γυναίκες, συνήθως μέλη της ίδιας οικογένειας. Στις περισσότερες περιπτώσεις γυναικοκτονία διαπράττει σύντροφος ή πρώην σύντροφος που συνήθως είχε και μακρόχρονη κακοποιητική συμπεριφορά, απειλούσε, κακοποιούσε ή/και εκφόβιζε τη γυναίκα, η οποία πολύ συχνά βρίσκεται σε θέση φυσικής ή/και οικονομικής αδυναμίας σε σχέση με αυτόν».

Στην Ευρώπη, ακόμα και σε χώρες όπως η Ισπανία που επιδεικνύουν μεγαλύτερη ευαισθησία στην αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, τα αδικήματα αντιμετωπίζονται ως «gender “neutral”», δηλαδή δεν λαμβάνεται υπόψη το φύλο του θύματος. Για την Ελλάδα δεν έχουμε επίσημες στατιστικές για τις γυναικοκτονίες, αφού οι δολοφονίες των γυναικών λόγω του φύλου τους, δεν καταγράφονται ως τέτοιες.

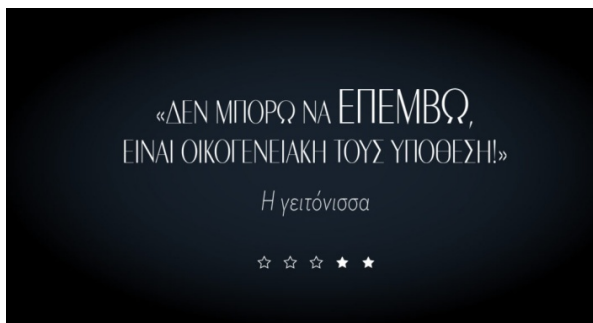
Όπως επεσήμανε η επιστημονική υπεύθυνη του Κέντρου, Μ. Λιάπη, μετά και τις δύο πρόσφατες γυναικοκτονίες, «Το Κέντρο Διοτίμα ήδη ανέλαβε πρωτοβουλία για να “σηκώσουμε” το θέμα αυτό και στο επίπεδο του δικαιοκού μας συστήματος, ώστε να καταγράφονται επισήμως

τέτοια περιστατικά ως γυναικοκτονίες αλλά και να αντιμετωπίζονται αρμοδίως από τις δικαστικές αρχές».

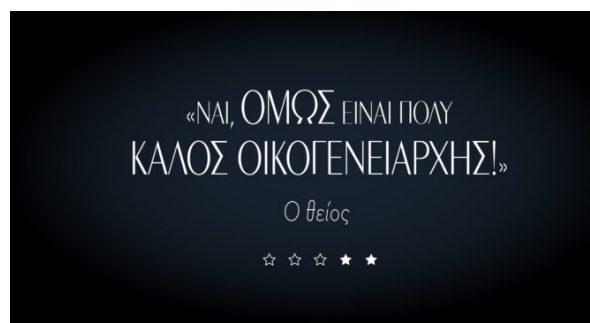
Κείμενο II: Κοινωνικά μηνύματα

Τα δυο πρώτα είναι σε φόντο μαύρο και το τρίτο σε φόντο κόκκινο.

Εικόνα 1

Εικόνα 2

Εικόνα 3

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Κωνσταντίνος Θεοτόκης, Ακόμα;

Εισαγωγικό σημείωμα: Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη «Ακόμα;», το οποίο πρωτοδημοσιεύτηκε στο Περιοδικό Ο Νουμάς, τεύχ. 82, (Φεβρ. 1904).

[...] «Είναι άντρας».

«Είναι αντρίκια ντυμένη· οι σκύλοι την εγνώρισαν. Χτύπα».

Δεν υπάκουσε, γιατί δεν ήθελε να πιστέψει.

«Είναι αντρίκια ντυμένη» του ματάειπε ανυπόμονα. «Την είδα να κατεβαίνει».

Και με τα λόγια τούτα του απόσβησε κάθε ελπίδα.

Ο Κούρκουπος εκατάλαβε μέσα του, πως μελλάμενο του ήταν να γένει φονιάς· και η σκέψη τούτη ήταν τρομερή τόσο για τον καλόν άνθρωπο που ενικούσε και την οργή και τη θλίψη του.

Εκείνη ωστόσο εμάκραινε κ' είτουν έτοιμη να πάρει το γύρισμα του δρόμου.

«Τι προσμένεις; Μας έφυγε. Αυτή είναι». Του 'πε με βραχνή φωνή ο Θοδόσης. «Μας εντροπιάσατε». Κ' έκαμε να του αρπάξει το ντουφέκι.

«Εσύ δε θα τη σκοτώσεις!» Κ' εφώναξε αποφασισμένος:

«Γυναίκα, στάσου· ειδεμή...»

Μα εκείνη εβάλθη να τρέχει όσο εδύνοτουν, και μια στιγμή την έχασαν από μπρος τους. «Είδες, είδες; φεύγει η άτιμη» είπε ο Θοδόσης.

Κ' εριχτήκαν με μιας κ' οι δύο κατόπι της, και οι σκύλοι την εκυνήγησαν αλυχτώντας.

Αφού επροσπέρασαν το γύρισμα την είδαν πάλι σιμά τους. Κι ο Κούρκουπος οργισμένος τώρα της εφώναξε: «Στάσου, στάσου». Ενώ ο άλλος του 'λεγε.

«Τράβα της· τέλειωνε».

Μα ο Κούρκουπος δεν άκουε τίποτις· ήθελε τώρα να μάθει τη ντροπή του από το στόμα της· και, χωρίς να σταθούν, την εξάτρεξε ολόγυρα και την επρόφτασε τέλος προς τα έμπα του χωριού, και την άδραξε από τα μαλλιά και την έβαλε κάτω.

Εκείνη έριξε ψιλή φωνή.

«Όχι εδώ» του 'πε ο Θοδόσης· «θα ξυπνήσει ο κόσμος. Δος μου το ντουφέκι να μη βρεθεί στα χέρια σου».

Και ο Κούρκουπος υπάκουσε· του απάφησε το όπλο· και εσήκωσε την τρομαγμένη γυναίκα στα δυο χέρια και την έσυρε στο σπίτι.

Άνοιξε η ίδια, γιατί είχε τα κλειδιά, με κρύα καρδιά· και το αντρόγυνο εμπήκαν μέσα μοναχοί τους. Αυτός έκλεισε με βιά την πόρτα.

Έμειναν για μια στιγμή χωρίς φως, κ' εφοβηθήκαν κ' οι δυο τους. Καθώς όμως είτουν μαθημένη έβαλε προσανάμματα στη στια που εκρουφόκαιγε στην ογνήστρα¹ και με μιας έλαμψε το σπίτι.

Το πρόσωπο του Κούρκουπου ήταν συγνεφιασμένο· βλέποντάς τον ελίγωσεν η γυναίκα κ' εκάθισε χάμου.

Έφαινότουν μικρή στ' αντρίκια φορέματα που μολογούσαν το έγκλημά της· και κοιτάζοντάς την τον επαραπήρε ή χολή, τα φρένα του εσκοτιστήκαν, μια στιγμή ακόμα ετσώπασε, κ' ύστερα με βαθύ ανασασμό της είπε:

«Τέτοια ώρα, αντρίκια ντυμένη, στους Έρμονες. Σκύλα πού είσουν;»

Εκείνη λόγο. Τότες επήρε τη μεγάλην απόφαση. Ανατρίχιασε· εξέταζε με το μάτι όλο το σπίτι ζητώντας· και του παρουσιάστη στην όψη ένας κόπιδας² που τον άδραξε αμέσως. Εβρέθη σιμά της και της έλεγε φοβερίζοντας.

«Πού είσουν; πού είσουν;»

Κι όσο εκείνη από τρομάρα κ' έλεγχος³ δεν αποκρενότουν, τόσο η χολή του επέρσευε, τόσο την ετυραγνούσε· κ' εκατάλαβε η άτυχη πως ήταν τώρα το τέλος της.

«Έλεος, έλεος» είπε· «αμαρτωλή είμαι· μα είμαι έγκυα· δικό σου είναι το παιδί, μα το θεό!» Έμεινε ο Κούρκουπος· εγίνη κίτρινος· ο λόγος της τον εξαρμάτωνε⁴. Η στια⁵ είχε πέσει, εκείνη έκλαιγε θερμά· όξω εξημέρωνε. Κι ο Θοδόσης που'χε παραμονέψει εχτύπησε μ' ορμή βαριά την πόρτα· κ' είπε: «Ακόμα; ακόμα;»

¹ ογνήστρα: τζάκι

² κόπιδας: σπαθί, μαχαίρι

³ έλεγχος: ενοχή

⁴ εξαρμάτωνε: αφοπλίζε, προσέβαλλε κάποιον αφοπλίζοντάς τον

⁵ στια: φτωτιά στο τζάκι

Και σαν απάντηση ακουστήκαν φωνές από μέσα.

«Έλεος, έλεος, το παιδί σου. Απάνθρωπε, με σκότωσες!» και δυνατά όσο εδυνότουν: — «Βοήθεια, βοήθεια!... Α!»

Κ' υστέρα άκρα σιωπή.

Τότες όμως ανοιχτήκαν τ' άλλα σπίτια, κ' εβγήκαν οι γειτόνοι άντυτοι, ανταριασμένοι, κ' εσυναχτήκαν μπρος στου Κούρκουπου το σπίτι, άντρες, παιδιά, ρωτώντας τί τρέχει· κι αφοκραστήκαν το πνιμένο ρουχαλιτό που έβγαине τώρα από μέσα.

Ο Θοδόσης τους αποκρίθηκε: — «Την εσκότωσε».

Κωνσταντίνος Θεοτόκης, *Ακόμα;*, Εκδόσεις Κέδρος, 1994

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να εντοπίσετε στο κείμενο και να αποδώσετε συνοπτικά (60 - 70 λέξεις) τις απόψεις της επιστημονικής υπευθύνου του ΔΙΟΤΙΜΑ που παραθέτει η αρθρογράφος.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με τα **κείμενα Ι και ΙΙ**, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας για κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

Κείμενο Ι

α. Επιβάλλεται η διάκριση των περιστατικών γυναικοκτονίας από τις υπόλοιπες περιπτώσεις ανθρωποκτονίας. (2 μονάδες)

β. Η δολοφονία μιας γυναίκας που πέφτει θύμα εγκληματικής ενέργειας στην διάρκεια μιας ένοπλης ληστείας συνιστά περίπτωση γυναικοκτονίας. (3 μονάδες)

Κείμενο ΙΙ

γ. Το μαύρο φόντο στις Εικόνες 1 και 2 υποδηλώνει την αποδοκιμασία του μηνύματος που περιέχουν, ενώ το κόκκινο στην εικόνα 3 συμφωνεί με το μήνυμα (προειδοποίηση, ενεργητική στάση / αντίσταση). (2 μονάδες)

δ. «Τα σχόλια των γύρω» εκφράζουν αντικειμενικότητα / αμεροληψία. (2 μονάδες)

ε. Το μήνυμα στην εικόνα 1 δηλώνει την ενδεδειγμένη στάση. (2 μονάδες)

στ. Το μήνυμα στην Εικόνα 2 ενοχοποιεί έμμεσα το θύμα. (2 μονάδες)

ζ. Το κοινωνικό μήνυμα του Κειμένου ΙΙ περιέχεται στην Εικόνα 3. (2 μονάδες)

Μονάδες 15

B2.α. Κείμενο Ι

«Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας... σε σχέση με αυτόν». Ποια είναι η πρόθεση του αρθρογράφου στην παράγραφο. (3 μονάδες)

Πως ο τρόπος που επέλεξε να την αναπτύξει υπηρετεί αυτή την πρόθεση; (4 μονάδες)

Μονάδες 7

β.Κείμενο Ι και ΙΙ

Να εξηγήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στα παρακάτω αποσπάσματα:

Κείμενο Ι

α) Ο όρος «γυναικοκτονία» έγινε ευρέως γνωστός και υιοθετήθηκε από την εγκληματολογία μετά το 1992...

β) ...χάρη στο βιβλίο με τίτλο «Femicide: the politics of woman killing», μια συλλογή δοκιμίων...

γ) ...ανέλαβε πρωτοβουλία για να «σηκώσουμε» το θέμα αυτό...

Κείμενο II

δ) «Δεν μπορώ να επέμβω. Είναι οικογενειακή τους υπόθεση».

Μονάδες 8

B3. Για τις ανάγκες ενός άρθρου στη σχολική σας εφημερίδα να επαναδιατυπώσετε το παρακάτω απόσπασμα από το **Κείμενο I**, μεταφέροντας τα λόγια της επιστημονικής υπευθύνου σε πλάγιο λόγο (5 μονάδες). Τι μεταβάλλεται ως προς την πληροφόρηση του αναγνώστη; (3 μονάδες) Ποια εκδοχή θεωρείτε εσείς πιο αξιόπιστη και γιατί; (2 μονάδες)

Όπως επεσήμανε η επιστημονική υπεύθυνη του Κέντρου, Μ. Λιάπη, μετά και τις δύο πρόσφατες γυναικοκτονίες, «Το Κέντρο Διοτίμα ήδη ανέλαβε πρωτοβουλία για να “σηκώσουμε” το θέμα αυτό και στο επίπεδο του δικαιοκού μας συστήματος, ώστε να καταγράφονται επισήμως τέτοια περιστατικά ως γυναικοκτονίες αλλά και να αντιμετωπίζονται αρμοδίως από τις δικαστικές αρχές».

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Κείμενο III

Ο Κούρκουπος αποφασίζει να διαπράξει ένα έγκλημα «τιμής», αν και ο αφηγητής αναφέρεται σε αυτόν ως «τον καλόν άνθρωπο που ενικούσε και την οργή και τη θλίψη του». Πιστεύετε ότι υπάρχει σε αυτό κάποια αντίφαση; Πιστεύετε ότι στην εποχή μας οποιαδήποτε μορφή έμφυλης βίας μπορεί να αντιμετωπίζεται με το ελαφρυντικό της υπεράσπισης της «τιμής».

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Σε ένα άρθρο (300-350 λέξεις) που θα συντάξετε για την εφημερίδα του σχολείου σας με αφορμή πρόσφατα περιστατικά έμφυλης βίας που είδαν το φώς της δημοσιότητας, να αναφερθείτε σε εκδηλώσεις σεξιστικής⁶ συμπεριφοράς στην εποχή μας και στους τρόπους με τους οποίους ο καθένας μας πρέπει να τις αντιμετωπίζει.

Μονάδες 30

.....

⁶ σεξιστικός: που κάνει διακρίσεις με βάση το φύλο ή εκφράζεται υποτιμητικά ή επιθετικά σε βάρος ατόμων άλλου φύλου.